פנימי

חלקינו בתורתיך

באידיש

שנה א' – גליון ו'

פרשת לך לך תשפ"ז

מבוא

אוועקפארן קען מען – אן איד בלייבט מען

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך.

אין אונזער סדרה לערנען מיר פון איינעם פון די צען נסיונות פון אברהם אבינו. דער אויבערשטער הייסט אים איבערלאזן זיין געבורטס ארט און זיך ארויסלאזן אין וועג, צו דעם לאנד וואס ער וועט אים ווייזן. מעשה אבות סימן לבנים: אויך מיר טרעפן זיך כסדר מיט דעם נסיון, אויף פארשידענע אופנים. אונזער עבודה איז זיך צו האלטן אין די וועגן פון די אבות הקדושים, און זיך צו פרעגן: **מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.**

דערביי דארפן מיר שטענדיג האבן פאר די אויגן דעם כלל וואס מרן **רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע** האט געזאגט פארן ארויספארן צו די קאנטרי: **"מען פארט טאקע אין קאנטרי, אבער פונעם אויבערשטן פארט מען נישט אוועק".** א איד האט די זעלבע תורה אין יעדן מצב. **"בשבתך בביתך ובלכתך בדרך"** אינדערהיים און אונטערוועגנס דארף מען היטן די תורה ומצוות, און מען קען זיך נישט מתיר זיין מיט דער אמתלא אז אויפן וועג איז אנדערש. מיר האבן אן אלטן, באגלייבטן וועג פון אונזערע אבות, און דער וועג טוישט זיך נישט.

דער נסיון פון "לך לך", זיך צו האלטן פעסט אין תורה ומצוות אויך ווען מען איז אונטערוועגנס, רירט אן פארשידענע מצבים. צום ערשט, כפשוטו: ווען מען פארט ארום, קומט אלעס אן שווערער. מען איז נישט אין דער רואיגקייט פון דער היים, ארומגענומען מיט דער משפחה, די קהילה און די באקאנטע, און נישט אלעמאל קען מען זיך אזוי גרינג אפהיטן ווי מען איז געוואוינט.

נאך שווערער ווערט עס ווען מען טרעפט זיך פלוצלינג אין אן אומגעראכטענעם מצב, און מען מוז אויפן פלאץ באשליסן: זאל מען אויפגעבן עפעס גשמיות, אדער, חלילה, נאכלאזן אין א מצוה? דעמאלט דארף מען זיך אנגארטלען מיט אלע כוחות, זיך נישט לאזן רירן פון קיין שום ווינט. **אין אזא שעה קען מען חלילה, פארלירן א וועלט אבער מען קען אויך קונה זיין א וועלט.**

אין דעם ענין האב איך געהערט א מורא'דיגע מעשה פון מיין חשוב'ן מחותן, להבחל"ח **הרה"ח ר' ראובן טויבער ע"ה,** א מעשה וואס האט פאסירט מיט אים אליינס.

עס איז געווען אין זיינע בחור'ישע יארן, אין די ערשטע יארן וועו די חרדישע אידישקייט האט זיך אנגעהויבן באזעצן אין אמעריקע. פרנסה איז געווען ביטער שווער, און אויך ער האט געדארפט הארעווען אויף יעדן דאלער, בבחינת "בזעת אפיך תאכל לחם".

איין ערב שבת נאכמיטאג האט ער באמערקט אז ער האט נישט קיין העמד לכבוד שבת. די ארטיגע געשעפטן זענען שוין געווען פארשלאסן. נאך א קורצן בירור האט מען אים געזאגט, אז אויפן איסט סייד וועט ער נאך קענען טרעפן א געשעפט וואו צו קויפן אן העמד.

ר' ראובן טויבער ע"ה

עס איז געווען א קורצער ווינטערדיגער ערב שבת, און עס איז שוין געווען שפעט. ער איז ארויפגעפארן מיט דער באן צום איסט סייד, געקויפט דאס העמד און זיך צוריקגעזעצט אויף דעם באן אויפן וועג קיין ווילימסבורג. זיין חשבון איז געווען אראפצוגיין אויף די **סטאנציע ביי מארסי עווענוי** און אנצוקומען אהיים נאך פאר שבת.

אבער פון מידקייט און אויסגעמוטשעטקייט איז ער איינגעשלאפן אויפן פלאץ. די באן האט זיך אפגעשטעלט ביי מארסי, אבער ער האט גארנישט געשפירט און ווייטער גענדרימלט. ערשט וועו מען איז אנגעקומען ביי **מירטעל עווענוי** האט ער זיך אויפגעכאפט. ער איז אראפ פון דער באן און זיך גענומען גיין צוריק צופוס, אין דעם ריכטונג פון זיין שטוב.

אינמיטן גיין איז די זון אונטערגעגאנגען. שבת קודש איז אנגעקומען און ער שטייט נאך מיט זיינע פעקלעך אין רשות הרבים.

דער נסיון איז געווען געוואלדיג. א יונגער, עלנדער בחור, אן א שטיצע און אן א הילף, וואס האט זיך געמוטשעט אויף זיין פרנסה. יעצט האט ער מיט זיך געטראגן זיין גאנץ פארמעגן: זיין בערזל מיט אלע געלטער, זיינע וויכטיגע פאפירן און דאקומענטן, די שליסלען פון דער דירה און די פאר-טיקעטס. אלעס איז געווען מיט אים. און שבת טאר ער דאס נישט ווייטער טראגן.

ער האט נישט לאנג געטראכט. ער האט באמערקט א מיסטקאסטן אין גאס, און אונטער דעם האט ער באהאלטן אלעס וואס ער האט געהאט מיט זיך. מיט א שוואכע האפענונג אז אפשר וועט עס דארט בלייבן ליגן ביז מוצאי שבת וועו ער וועט עס קומען אפנעמען. דערנאך איז ער ווייטער געגאנגען צופוס צו דער אידישער געגנט אין ווילימסבורג.

דער ערשטער באקאנטער וואס ער האט געטראפן איז געווען **הרה"ח ר' יקותיאל הערש ווערצבערגער ע"ה.** ווי נאר ער האט אים געטראפן האט ער אים דערציילט זיין צובראכענע מצב: ער איז געבליבן אין גאס, ער האט נישט וואו צו עסן וען צו שלאפן, וען ער ווייסט נישט וואס צו טון.

ר' יקותיאל הערש האט אים געראטן אריבערצוגיין לביתו נאוה קודש פון **מרן רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע.** דארט וועט מען אים שוין מסדר זיין אויף שבת. אזוי האט ער געטון. ביים רבי'ן אין שטוב האט מען אים אויפגענומען בסבר פנים יפות, וען אים מיט א ברייטער האנט צוגעשטעלט אלעס וואס ער האט געדארפט פאר שבת.

מוצאי שבת האט ער געמאכט דעם לאנגן וועג צוריק צום מיסטקאסטן. וען וואונדער איבער וואונדער: אלעס איז דארט געלעגן, פונקט ווי ער האט עס איבערגעלאזט! קיין פרעמדע האנט האט עס נישט אנגערירט. די מענטשן וואס זענען דארט פארבייי זענען ווי בלינד געווארן דערצו. עס איז מקוים געווארן: **"אין אדם שומע לי ומפסיד".**

אבער דאס האט ער געוואוסט ערשט מוצאי שבת. אין יענער שווערער מינוט, וועו ער האט אלעס דארט אראפגעלייגט, אן דעם וואס א מענטש זאל אים זען, וען געבן חיזוק דערויף, האט ער נישט געהאט קיין שום פארזיכערונג אז ער וועט נאך אמאל זען זיין פארמעגן.

דאס איז א לעבעדיגע דוגמא פון אן איד וואס איז געשטאנען אין א נסיון אונטערוועגנס, איינער אליין אויף א פרעמדער פלאץ, אן א קרוב אדער באקאנטע וואס זאלן זיך

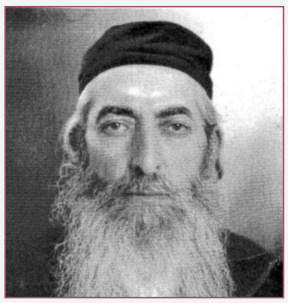
המשך בעמוד ב'

המשך מעמוד א'

אננעמען פאר אים. און דאך האט ער נישט פארלוירן דעם ישוב הדעת און זיך נישט געלאזט נכשל ווערן אין חילול שבת. ער האט געהיטן דעם שבת כהלכתו, כאטש עס האט אויסגעזען אז ער פארלירט דערמיט אלעס וואס ער האט מיט אזויפיל מיה און פלאג צוזאמענגענעמען.

נאך אזא מעשה פארשטייט מען שוין די זכות וואס ער האט געהאט אויפצושטעלן אזא שיינעם דור ישרים מבורך. אלע וואס האבן אים געקענט ווייסן, וואס פאר חשוב'ע חסידים, אנשי מעשה און מופלג'דיגע בני תורה עס זענען ארויסגעקומען פון אים.

כמעט די זעלבע מעשה האט פאסירט ביים באקאנטן בעל מסירת נפש, דער צדיק **רבי יעקב יוסף הערמאן זצ"ל**, ווי עס ווערט דערציילט אין זיין בוך "אלעס פארן אויבערשטן".

ר' יעקב יוסף הערמאן זצ"ל

זומער תרצ"ט איז ער מיט זיין רעבעצין ע"ה געפארן קיין ארץ ישראל. לויטן חשבון האט די שיף געדארפט אנקומען אינמיטן דער וואך. אבער עס איז געווען פארן אויסברוך פון דער מלחמה, די ווענן זענען געווארן צעשטערט און פארשידענע פארשפעטיגונגען האבן זיך געמאכט. למעשה איז די שיף אנגעקומען קיין חיפה ערב שבת, נאנט צו דער שקיעה.

די מאטראזן האבן געיאגט די פאסאזשירן אראפצונעמען אלע זייערע זאכן און פארלאזן די שיף. רבי יעקב יוסף האט אבער מיטגעברענגט פילע פעקלעך און קאסטנס. ער האט געזען אז אראפצונעמען אלעס פאר שבת וועט שוין נישט גיין; די ארבעט קען זיך ציען ביז נאך דער שקיעה.

ער האט געגומען נאר דעם ספר תורה און זיין טלית ותפילין, און זיך געאיילט אראפצוגיין פון דער שיף.

וועך די באאמטע האבן דאס געזען, האבן זיי אים געווארנט: זיי נעמען נישט קיין אחריות אויף זיינע זאכן. אויב ער וועט מוצאי שבת צוריקקומען און עפעס וועט פעלן, וועט ער נישט האבן צו וועמען זיך צו וועגדן.

אבער רבי יעקב יוסף האט זיך נישט אויפגעהאלטן. ער האט זיך געאיילט אנצוקומען פאר שבת צו דער אכסניא וואס מען האט אים שוין צוגעגרייט. ער האט נישט פארברענגט קיין צייט צו זארגן אויפן פארמעגן.

מוצאי שבת, וועך ער איז צוריקגעקומען צום פארט, האט ער געזען אז איינער פון די באאמטע האט אוועקגעשטעלט א שומר אויף זיינע זאכן, אז מען זאל זיי נישט גנב'ענען אדער שעדיגן. ער האט צוריקבאקומען אלעס, אן צו דארפן מחלל שבת זיין, חס ושלום.

אין אמת'ן איז אונזער גאנצער קיום היינט אין גלות אמעריקע נאר בכח ובזכות די אבות און רבי'ס וואס האבן אונז אויסגעלערנט זיך נישט צו בייגן פאר די שווערייקייט פון א פרעמד לאנד.

אין די פריערדיגע יארן האט מען געהערט אידן זינגען דעם פזמון: "אין אמעריקע קען מען נישט לעבן אזוי ווי אין די אלטע שטעטלער. דא מוז מען שוין ערגעץ נאכלאזן..." אבער מיר האבן נישט צוגעהערט צו די רייד. מיר זענען געגאנגען אין די וועגן פון אברהם אבינו, וואס האט אויסגערופן דעם נאמען פונעם אויבערשטן אין יעדן פלאץ וואו ער איז אנגעקומען. **א דאנק דעם זעט מען היינט, בחסדי ה', גאנצע מחנות אידן וואס גייען אויפן וועג פון ישראל סבא, אן קיין שום שינוי.**

לעצטנס האב איך געהערט פון מיין ידיד, **הרה"ח ר' יוסף סאנדל הי"ו**, וואס זיין פאטער הרה"ח **ר' אברהם יצחק ע"ה** האט אים דערציילט.

ר' אברהם יצחק האט געהאט א פאבריק וואו מען האט געמאכט קאפלעך, און דערפון האט ער געהאט זיין פרנסה. ער האט געשיקט סחורה צו פילע פלעצער איבער אמעריקע. אין איינע פון די ערשטע יארן פונעם געשעפט, מיט ארום זיבעציג יאר צוריק, האט ער בעפאר סוכות געזאגט פאר זיין סעילסמאן, דעם מענטש וואס האט אים געבערענגט קונים, אז די קומענדיגע וואך וועט דאס געשעפט זיין פארשלאסן.

יענער האט זיך געוואונדערט: פארוואס? האט ר' אברהם יצחק געענטפערט אז חול המועד גייט ער נישט אריין אין געשעפט, צוליב דעם איסור פון משא ומתן בחול המועד.

דער סעילסמאן - א איד וואס האט שוין לאנג געוואוינט אין אמעריקע - האט זיך ענגומען לאכן: "דו מיינסט טאקע אז דו וועסט זיך דא קענען פירן אזוי ווי אין אייראפע? דא קען מען נישט טון אזעלכע זאכן. אמעריקע איז עפעס אנדערש. אויב דו ווילסט בלייבן אין ביזנעס, מוזטו ארבעטן חול המועד!"

האט ר' אברהם יצחק אים געענטפערט: "איך ווייס נישט וואס דו רעדסט. מיין רבי, **דער סאטמארער רבי זי"ע**, לאזט זיינע חסידים נישט עובר זיין אויפן איסור און ארבעטן חול המועד. איך בין שוין געווען פארשלאסן עטליכע מאל חול המועד, און גארנישט האט פאסירט."

דאס איז פארן סעילסמאן געווען א חידוש. אבער הערנדיג אזעלכע פעסטע ווערטער, האט ער זיך אנגערופן: **"עטץ ווועטס עס מאכן!"** אויב איר שטייט אזוי פעסט קעגן דעם שטראם, און איר לאזט זיך נישט פארפירן צו פשרות, וועט איר מצליח זיין צו ברעכן דעם אייז.

און אזוי איז טאקע געווען. זינט דעמאלט האבן שוין צענדליגע טויזענטער ערליכע אידן געפירט זייערע געשעפטן אן דארפן ארבעטן חול המועד. און דאס גייט אן ביי יעדן דקדוק הלכה, אין יעדן סעיף קטן פון די ד' חלקי שולחן ערוך. מען ווייסט נישט פון קיין פשרות ווייל "אין אמעריקע קען מען נישט". מען גייט אין די ווענן פון די אבות, אן אוועקרירן אפילו א זיז כל שהו פון דער מסורה. אזוי זאל דער אויבערשטער ווייטער העלפן.

אז מען רעדט שוין פון די אידן אין די ערשטע יארן אין אמעריקע, וואס זענען געשטאנען אין שוועכע נסיונות פון "לך לך מארצך וממולדתך", וויל איך דערמאנען נאך א מעשה.

דער באקאנטער נדיב **ר' ישראל אהרן פישל ע"ה**, באקאנט אלס **"הערי פישל"**, האט ביים אנקומען קיין אמעריקע געזוכט אן ארבעט צו קענען פארדינען זיין ברויט. נאך עטליכע וואכן זוכן האט ער באקומען א שטעלע אין א פלאץ וואו מען האט געמאכט פלענער צו בויען בנינים.

ערב שבת האט ער געבעטן דעם בעל הבית ער זאל אים באפרייען פון דער ארבעט אום שבת. דער בעל הבית האט אבער נישט מסכים געווען. ער האט אים קלאר געזאגט: "אויב דו קומסט נישט שבת, דארפסטו שוין נישט צוריקקומען נאך שבת."

ער איז געשטאנען פאר א ביטערן נסיון, אין וועלכן אזויפיל אידן זענען ליידער דורכגעפאלן. אין זיין ענגשאפט האט ער געקלערט אז ער זעהט נישט קיין אנדערן וועג נאר צו טון ח"ו אזוי ווי אנדערע אידן: שבת אינדערפרי גיין אין שול דאוועגענען, און דערנאך גיין צו דער ארבעט.

אבער וועך ער איז ארויס פון שול און האט געזען די ערליכע אידן וועלכע היטן שבת און גייען נישט צו די ארבעט, דאן האט זיך אים געדאכט ווי זיינע עלטערן שטייען פאר זיינע אויגן, און ווי גרויס וואלט זייער צער געווען וועך זיי וואלטן געווואוסט וואס ער גרייט זיך יעצט צו טון!

אויפן פלאץ האט ער באשלאסן: **שבת וועל איך נישט מחלל זיין!**

ער האט טאקע פארלוירן די שטעלע. אבער מיט דער צייט האט דער אויבערשטער מצליח געווען זיין וועג, ביז ער איז געווארן א גרויסער עושר.

פון דער מעשה לערנען מיר ווי ווייט אן איד קען משפיע זיין אויף אנדערע, אפילו אן זאגן א ווארט. בלויז דאס זען ערליכע אידן היטן שבת האט אין אים אויפגעווועקט די כוחות זיך צו דערהאלטן.

אויך דאס איז א חלק פונעם נסיון פון "לך לך". וועך אן איד גענפינט זיך אונטערוועגנס, דארף ער ווייסן אז דווקא יעצט ליגט אויף אים א באזונדערע אחריות זיך צו פירן ווי עס דארף צו זיין. ער ווייסט נישט וועך עס קוקט אויף אים, און ביי וועמען זיין אויפפירונג קען איבערלאזן א רושם און ווייזן ווי אן איד דארף לעבן.

דער אויבערשטער זאל העלפן, מיר זאלן זוכה זיין צו מקדש זיין שם שמים וואו מיר קומען נאר אן, און היטן תורה ומצוות אן קיין שום פגע ומכשול, מיט שפע רב און א ליכטיג פנים, אמן כן יהי רצון.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)

ברכת מזל טוב

ברגשי כבוד וידידות נשגר בזה ברכת מזל טוב
אל מעלת כבוד ידידנו החשוב והנעלה

הרה"ג ר' יואל הכהן מאשקאוויטש שליט"א

מחשובי עורכי גליוננו
לרגל שמחת אירוסי בנו היקר
הבחור החשוב אשר לעמל נ"י
עב"ג בת הר"ר שלום גאלדמאן הי"ו

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שיזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, ויזכו החתן והכלה לבנות בית נאמן בישראל, על אדני התורה והיראה, מתוך ברכה והצלחה ושפע כל טוב, לשמחת לב הוריהם ומשפחותיהם לאורך ימים ושנים.

כעתירת
אברהם ישעי' קליין – שלמה הערשקאוויטש – אביעזר מרדכי שווארץ
עם צוות העורכים

תורתם קבע

פון דעם פארלוסט וואקסט די ברכה

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך.

די מפרשים פרעגן: פארוואס דארף די תורה מדגיש זיין אז אברהם זאל אוועקגיין פון "זיין לאנד", "זיין געבורטסארט" און "זיין טאטן'ס הויז"? דער עיקר ציווי איז דאך געווען צו גיין צו דעם לאנד וואס דער אויבערשטער וועט אים וויזן. עס וואלט גענוג געווען צו זאגן: "לך לך אל הארץ אשר אראך".

דער שם משמואל (תרע"ג) פרעגט נאך: פארוואס שטייט "אל הארץ" מיט א ה"א הידיעה, ווי מען רעדט פון א באקאנט לאנד? דער אויבערשטער האט אים דאך נאכנישט געזאגט וועלכע ארץ. עס וואלט געדארפט שטיין "אל ארץ אשר אראך".

אויך דארף מען פארשטיין די ברכה "והיה ברכה". אברהם איז דאך שוין געבענטשט געווארן מיט "ואעשך לגוי גדול" און די אנדערע ברכות. וואס לייגט "והיה ברכה" צו? (די ווערטער פון רש"י דערויף זענען באקאנט).

מען קען דאס ערקלערן לויט דעם באקאנטן יסוד, אז פאר יעדע נייע 'הויה' קומט פריער אן 'העדר'. א קערנדל וואס מען זייעט איין אין דער ערד קען נישט אנהייבן וואקסן, ביז עס פארלירט זיין פריערדיגן געשטאלט. עס גייט אוועק די אלטע צורה, און הערשט דערנאך קומט א נייע.

דער **ייטב לב** שרייבט (פרשת וישב), אז אזוי איז אויך געווען ביי די אבות הקדושים. ביי אברהם איז "וירד אברם מצרימה" (בראשית יב, י) געווען דער העדר; דערנאך איז געקומען "ויעל אברם ממצרים", און ער איז געווארן רייך "במקנה בכסף" (שם יג, א-ב) א נייע הויה.

ביי יצחק האט מען קודם געזאגט "לך מעמנו" (שם כו, טז), א בחינה פון העדר. שפעטער זענען זיי געקומען צו אים און געזאגט "ראה ראינו כי היה ה' עמך" (שם שם, כח), א נייע הויה. ביי יעקב האט אליפז צוגענומען אלעס וואס ער האט געהאט, ביז ער איז געבליבן מיט גארנישט. אויך ביי יוסף האבן די ברידער אים געווואלט הרג'ענען, ער איז פארקויפט געווארן פאר א קנעכט און געזעסן אין תפיסה. דאס אלעס איז געווען דער העדר וואס האט צוגעגרייט זיין שפעטערדיגן אויפשטייג צו מלוכה אין מצרים, עיי"ש באריכות.

דאס קען זיין דער טעם פארוואס דער אויבערשטער האט געהייסן אברהם אבינו איבערלאזן דווקא זיין לאנד, זיין געבורטסארט און זיין טאטן'ס הויז. דער אויבערשטער האט אים געווואלט שענקען אזעלכע גרויסע ברכות; פריער האט אבער געדארפט קומען א בחינה פון העדר.

אוועקגיין פון א פלאץ וואו מען איז אויפגעוואקסן, איבערלאזן אלע באקאנטע און זיך ארויסלאזן אין דער פרעמד, איז א גרויסער העדר. דאס האט אים צוגעגרייט צו די ברכות פון "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך". דערמיט ווערט פארשטענדליך פארוואס די תורה רעכנט אויס יעדן איינעם פון די זאכן וואס ער האט איבערגעלאזט.

לויט דעם איז "והיה ברכה" נישט נאך א באזונדערע ברכה. דער אויבערשטער זאגט אים: "והיה" דו וועסט באקומען א נייע הויה; "ברכה" דורך די ברכה וואס איך בענטש דיך. **דאס איבערלאזן פונעם אלטן איז די הכנה צו דער נייער ברכה.**

יעצט פארשטייט מען אויך "אל הארץ" מיט דער ה"א הידיעה. דער אויבערשטער ווייזט אים דעם וועג פון דער באקאנטער ערד: א זאך וואס מען זייעט איין אין איר, הייבט ערשט אן וואקסן נאכדעם וואס איר פריערדיגע צורה ווערט בטל.

"אל הארץ אשר אראך" איך וועל דיר ווייזן אז אויך ביי דיר וועט אזוי זיין. נאך דעם העדר פון אוועקגיין פון דיין לאנד, דיין געבורטסארט און דיין טאטן'ס הויז, וועט קומען א נייע הויה, מיט "ואעשך לגוי גדול" און אלע אנדערע ברכות.

(הרה"ח ר' ברוך מרדכי מארקאוויטש הי"ו)

די גרעסטע צדקה איז צו געבן אמונה

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (טו, ו).

רש"י טייטשט, אז דער אויבערשטער האט געראכנט פאר אברהם אלס א זכות און א צדקה די אמונה וואס ער האט אין אים געגלייבט.

מען דארף דאס פארשטיין. פארוואס ווערט דווקא אמונה אנגערופן "צדקה"? און נאך מער: אברהם אבינו איז דאך געווען דער ראש המאמינים. שוין ביי די דריי יאר האט ער אנערקענט אינעם באשעפער. אמונה איז געווען דער יסוד פון זיין גאנצן וועג און עבודה, א פעסטע מצוה. פארוואס ווערט דאס דא גערעכנט ווי א באזונדערע צדקה און זכות?

אויך דארף מען פארשטיין דעם לשון "והאמין", וואס מען קען טייטשן ווי א לשון מפעיל אז ער האט געמאכט אנדערע גלייבן.

לאמיר פריער דערמאנען דעם פסק אין שולחן ערוך, הלכות צדקה (יו"ד סימן רמט, סעיף ו). עס זענען דא אכט מדריגות אין צדקה. די העכסטע פון אלע איז צו שטיצן אן איד איידער ער דארף אנקומען צו אנדערע: אים געבן א מתנה אדער א הלואה, אריינגיין מיט אים אין א שותפות, אדער אים צושטעלן אן ארבעט. דערמיט שטעלט מען אים אויף די אייגענע פיס, אז ער זאל נישט דארפן בעטן ביי מענטשן. אויף דעם שטייט "והחזקת בו".

חז"ל זאגן: "אין ישראל ניזונין אלא בזכות אמונה". דורך אמונה איגעם אויבערשטן איז א איד זוכה צו פרנסה בריווח ובכבוד.

אברהם אבינו האט דאך איינגעפלאנצט אמונה אין אלע וואס זענען געקומען צו אים און אין אלע זיינע באקאנטע. ער האט זיי אויסגעלערנט אז אלעס קומט פונעם אויבערשטן, און אריינגעלייגט אין זייער הארץ א ריינע שלימות'דיגע אמונה.

קומט אויס, אז ער האט מיט זיי געטון די העכסטע צדקה: **דורך די אמונה וואס ער האט זיי געגעבן, האבן זיי זוכה געווען צו א ברייטע, בכבוד'דיגע פרנסה.**

דאס זאגט דער פסוק: "והאמין בה'" אברהם האט געברענגט אנדערע צו אמונה אינעם אלקי עולם. דורך זייער אמונה האבן זיי זוכה געווען צו פרנסה בהרחבה. "ויחשבה לו צדקה" דער אויבערשטער האט אים דאס געראכנט ווי צדקה אין דער העכסטער מדריגה, ווי איינער וואס שטעלט צו א פרנסה פאר א מענטש אז ער זאל נישט דארפן אנקומען צו אנדערע.

אזוי האבן מיר אויך געהערט און געזען בצל קדשו פון **מרן רבינו הקדוש זי"ע**. אין די ערשטע יארן נאך דעם חורבן איראפע, נאכדעם וואס מען דורכגעמאכט אזויפיל צרות ויסורים, איז דער רבי זי"ע געשטאנען ווי אן עמוד אש פאר אידישע קינדער. ער האט מחזק געווען די שארית הפליטה מיט אמונה אינעם אויבערשטן, צו גלייבן "כי ישר ה' ולא עולתה בו".

אין יענע יארן האבן מיר געזען בחוש, ווי בזכות דער אמונה האבן די באי ביתו און אנשי שלומו זיך געקענט אוועקשטעלן מיט א פרנסה. פולע געשעפטן און מסחרים האבן זיך געעפנט, פון וועלכע ערליכע חסידישע אידן האבן געצוויגן זייער חיות. בפרט דער מסחר פון שלייפן דיאמאנטן, פון וועלכן אזויפיל אידן האבן זיך דעמאלט מפרנס געווען.

עס איז מקויים געווארן דעם "והאמין בה' ויחשבה לו צדקה". מיט דער אמונה וואס ער האט אריינגעגעבן אין אונז, האט ער געטון די אויסדערוועלטסטע צדקה, משפיע געווען פרנסה.

נאך דער הסתלקות פון רבי'ן זי"ע איז דער דיאמאנטן-מסחר שטארק אראפגעגאנגען, ביז די סארט פרנסה איז כמעט אינגאנצן פארשוואונדן פון צווישן אונז.

איך געדענק, אז אין איינע פון די ערשטע שיחות וואס דער רבי דער ברך משה זי"ע האט געזאגט נאך דער הסתלקות פון זיין פעטער מרן רבינו הקדוש זי"ע, האט ער דערמאנט דעם ענין מיט גרויס ווייטאג. ער האט געזאגט, אז דאס איז אלע יארן געווען זיין מורא און זארג: וואס וועט זיין מיט דער פרנסה פון אידישע קינדער נאכדעם וואס דער רבי זי"ע וועט ארויפגיין לשמי מרום? ער איז געווען זיכער, אז דער שפע הפרנסה וואס דער אויבערשטער האט געשאנקען, איז געקומען בזכות דער ריינער אמונה וואס דער רבי זי"ע האט א גאנץ לעבן אריינגעפלאנצט אין אידישע הערצער.

(הרה"ח ר' אליעזר ווייס הי"ו)

אפילו פון א רושם פון שלעכטס

אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם (בראשית יד, כג).

אברהם אבינו האט געזאגט "ואם אקח מכל אשר לך" ער וועט גארנישט נעמען פון דעם קעניג פון סדום. אלעס איז דאך שוין אריינגערעכנט אין דעם. פארוואס האט ער פריער געדארפט אויסרעכענען "מחוט ועד שרוך נעל", פון א פאדעם ביז א שוך-בענדל? און פארוואס האט ער אויסגעקליבן דווקא די צוויי זאכן?

לאמיר פריער דערמאנען דעם יסוד פונעם הייליגן מגיד פון מעזריטש זי"ע, "כח הפועל בנפעל": דער כח פון דעם וואס מאכט א זאך בלייבט אין דער זאך וואס ער האט געמאכט (מגיד דבריו ליעקב, ד"ה הללו את ה' מן השמים).

דער **אגרא דכלה** ערקלערט לויט דעם (פרשת שופטים, אות כג, ד"ה כי הגוים האלה), אז אויך אין א מענטשנ'ס געלט און פארמעגן, וואס ער האט זיך ערווארבן דורך זיינע מעשים, ליגט א כח פונעם בעל הממון. דערפאר קען איינער וואס זוכט צו באקומען געלט פון נישט-ערליכע מענטשן אריינענעמען אין זיך פון זייערע שלעכטע מדות. דאס איז געווען די דרך פון די צדיקים, וואס האבן זיך אפגעהיטן נישט צו ענעניסן פון געלט פון אומאויסגעהאלטענע מענטשן, כדי זייער כח זאל נישט דבוק ווערן אין זיי, עכת"ד.

אויף די מענטשן פון סדום שטייט (בראשית יג, יג): "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד". די גמרא דרש'ענט (סנהדרין קט ע"א): "רעים בגופם וחטאים בממונם", און רש"י ערקלערט דארט (ד"ה רעים בגופם), אז זיי זענען געווען פארזונקען אין זימה.

לויט דעם קען מען זאגן, אז אברהם אבינו האט נישט געווואלט ענעניסן פון זייער פארמעגן, כדי נישט צו האבן קיין שום שייכות מיט דעם רושם פון זייער טומאה וואס ליגט אין זייער געלט.

נאך א הקדמה געפינען מיר אין יערות דבש (חלק ב, דרוש ו, אינעם שטיקל וואס הייבט זיך אן "והענין כי יש מתכות").

המשך בעמוד ד'

המשך מעמוד ג'

ער ערקלערט, אז דער כח התאוה האט אן אחיזה אונטן פונעם מענטשנ'ס פיס און זיין חוט השדרה.

דערמיט ערקלערט ער בדרך דרוש, פארוואס די כהנים זענען געגאנגען בארוועס אין בית המקדש. די קילקייט ביי די פיס שוואכט אפ דעם כח התאוה, און אזוי איז זייער עבודה געווען בקדושה ובטהרה, עכת"ד.

יעצט קען מען פארשטיין דעם רמז אין אברהם אבינו'ס ווערטער: "אם מחוט ועד שרוך נעל". "חוט" איז מרמז אויפן חוט השדרה, און "שרוך נעל" איז מרמז אויף דעם פיס וואס געפינט זיך אינעם שוך די צוויי פלעצער וואס דער יערות דבש דערמאנט.

דערמיט האט אברהם אבינו אנגעוויזן דעם קעניג פון סדום פארוואס ער וויל גארנישט נעמען פון אים. "ואם אקח מכל אשר לך" איך וויל נישט געניסן פון דיין פארמעגן, כדי נישט אריינצונעמען אין מיר קיין שום כח הרע פון די אנשי סדום.

אפילו פון א רושם פון זייער שלעכטס האט ער זיך געוואלט דערווייטערן. דערפאר האט ער פריער געזאגט "מחוט ועד שרוך נעל", מרמז צו זיין אויף דעם כח התאוה פון וועלכן ער היט זיך אפ, כדי צו בלייבן אין זיין קדושה אן קיין שייכות צו זייער רשעות.

(הרה"ח ר' פנחס מרדכי וועבער הי"ו)

דברי‌הם הם הם זכרונם

שפתותיו דובבות

די צוקונפטיגע דורות קומען שוין היינט צו הילף

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (בראשית יב, א).

רש"י טייטשט: "לך לך להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים". דער אויבערשטער הייסט אברהם גיין פאר זיין אייגענער טובה: דארט וועט ער ווערן א גרויס פאלק, אבער דא וועט ער נישט זוכה זיין צו קינדער.

דורשי רשומות זאגן א רמז: ל"ך ל"ך איז ראשי תיבות ל'קראת כ'לה ל'קראת כ'לה. מען דארף פארשטיין, וואס האט דער רמז מיטן ציווי צו אברהם אוועקצוגיין פון זיין לאנד און געבורטסארט?

עס איז מיר בייגעפאלן צו ערקלערן לויט דער גמרא (עירובין יג ע"ב): "נמנו וגמרו, נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא". דער מהרש"א ערקלערט (חידושי אגדות, מכות כג ע"ב), אז "נמנו" מיינט מען האט געציילט די מצוות. די שס"ה לא תעשה'ס זענען מער ווי די רמ"ח מצוות עשה. דער מענטש איז דעריבער נענטער צו א הפסד ווי צו שכר, און דערפאר האט מען באשלאסן אז עס וואלט אים בעסער געווען נישט באשאפן צו ווערן, עכת"ד.

די מפרשים פרעגן: "מפי עליון לא תצא הרעות". ווי קען זיין אז דער אויבערשטער האט באשאפן דעם מענטש אויף אן אופן וואס ער זאל זיין נענטער צו א הפסד ווי צו שכר?

רבינו הקדוש זי"ע ערקלערט אין דברי יואל (פרשת אחרי, עמ' לא), לויט דעם ספר פרשת דרכים (דרוש ד), אז פון דעם אויבערשטנ'ס חסדים איז, אז ער רעכנט שוין צו פאר א מענטש די גוטע מעשים וואס ער וועט טון אין דער צוקונפט. די שלעכטע מעשים וואס ער וועט שפעטער טון, רעכנט ער אים אבער נישט צו לחובה.

אויך דער **ייטב פנים** שרייבט (אבני זכרון, אות לא), אז דער אויבערשטער איז דן א מענטש אויך בזכות די צדיקים וואס וועלן נאך ארויסקומען פון אים אין די שפעטערדיגע דורות. אויף די חטאים וואס וועלן ארויסקומען פון אים קוקט ער אבער נישט, עכת"ד.

קומט אויס, אז כאטש די לאווין זענען מער פון די עשיר, ווען דער אויבערשטער רעכנט צו די גוטע מעשים פון אלע צוקונפטיגע דורות, וועלן זיינע זכויות פיל מער. יעצט איז ער שוין נענטער צו שכר ווי צו א הפסד.

דאס איז אבער ווען א מענטש האט חתונה און טוט וואס ער קען אויפצושטעלן דורות. דעמאלט רעכנט מען אים צו די זכויות פון די דורות וואס וועלן נאך קומען. אבער אויב ער האט נישט חתונה און טוט נישט צו דער העמדת הדורות, האט ער נישט דעם צירוף פון זכויות.

דערמיט האט דער רבי זי"ע געטייטשט דעם פסוק (בראשית ב, יח): "לא טוב היות האדם לבדו". ווען דער מענטש איז אליין, אן אויפשטעלן דורות, בלייבט נאך דער חשבון פון "נוח לו שלא נברא", עכדה"ק.

לערנען מיר דערפון, אז **ווען אן איד בויט א בית נאמן לה' און שטעלט אויף דורות, רעכנט אים דער אויבערשטער שוין היינט צו די זכויות פון די קומענדיגע דורות.** זיין חשבון פון זכויות וועט דערמיט גרעסער לטובה.

לויט דעם וועט דער פסוק זייער שיין פארשטענדליך. דער אויבערשטער זאגט פאר אברהם אבינו "לך לך", און רש"י טייטשט "להנאתך ולטובתך". דערנאך לייגט רש"י צו: "ושם אעשך לגוי גדול, כאן אי אתה זוכה לבנים". די צוויי זאכן זענען פארבונדן: דורך גיין צו דער לאנד וואס דער אויבערשטער וועט אים ווייזן, וועט ער זוכה זיין צו קינדער און דורות. ממילא וועלן די זכויות פון אלע זיינע צוקונפטיגע דורות צוגערעכנט ווערן צו אים.

דאס איז דער טיפער באדייט פון "להנאתך ולטובתך". דורך "ואעשך לגוי גדול" וועלן זיינע זכויות ווערן אזוי פיל, אז עס וועט זיין "טוב לו שנברא". דער אויבערשטער רעכנט דאך צו פאר אים אלעס גוטס וואס זיינע קינדער און אייניקלעך וועלן טון.

דאס איז דער רמז ל"ך ל"ך ל'קראת כ'לה ל'קראת כ'לה. ווען א מענטש האט חתונה און בויט א בית נאמן לה', ווערט ער זוכה צו "להנאתך ולטובתך". די זכויות פון די צוקונפטיגע דורות שטייגן אים ביי, זיינע זכויות פארמערן זיך, און עס ווערט "נוח לו שנברא", עס איז פאר זיין טובה אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט.

(הרה"ח ר' פנחס נחום ב"ר יעקב אשר שלמה צוויבל ז"ל)

די קללות האבן געבראכט די ישועה

ואברכה מברכיך ומקללך אאר (בראשית יב, ג).

מען דערציילט אויף הרה"ק דער תפארת שלמה פון ראדאמסק זי"ע, אז ווען מענטשן זענען געקומען צו אים מיט קוויטלעך בעטן א ישועה, האט ער אסאך מאל געוועדט צו זיי מיט גאר שווערע קללות, ביז עס איז שווער געווען דאס צו הערן.

אבער א וואונדער איז געשען: דווקא דער איד וואס האט געהערט די שווערע וועלטער האט דערנאך געהאט א גרויסע הצלחה. זיין מסחר איז געגאנגען גוט, און ער איז געווארן ריך אמאל בדרך הטבע און אמאל שלא כדרך הטבע.

אמאל איז געקומען צו אים א תלמיד חכם און חסיד, א נגיד פון פיעטרקוב, בעטן אן עצה וועגן א גרויסן געשעפט. דער צדיק האט אים געגעבן א געוואלדיגע עצה, לויטן פשוט'ן דרך המסחר. דער איד האט געפאלגט און שטארק מצליח געווען.

ווען דער געשעפט איז געווען פארטיג, האט ער נישט געהאט קיין צייט אליין צו פארן קיין ראדאמסק מבשר זיין די גוטע בשורה. האט ער געשיקט א באזונדערן שליח, א גרויסן תלמיד חכם, אנצוזאגן אז די עצה איז מקוים געווארן און ער האט געהאט א גרויסע הצלחה.

דער תפארת שלמה האט זיך זייער געפרייט צו הערן די בשורה. דער שליח האט געזען אז דער רבי איז בשמחה, און האט זיך גענומען די מיה צו פרעגן:

"דער רבי זאל מיר מוחל זיין, איך וויל עפעס פרעגן. פארוואס פירט זיך דער רבי צו זאגן קללות? מיר זענען דאך יעצט אז דער רבי האט געגעבן א גוטע עצה על פי הנגלה, און דער איד האט מצליח געווען. אויב מען קען פועל'ן ישועות מיט א גוטע עצה און א ברכה, פארוואס דארף מען אנקומען צו שווערע וועטערע?"

האט דער תפארת שלמה געענטפערט: "דו זאלסט וויסן, אויך מיין רבי, דער רבי ר' מאיר'ל פון אפטא זי"ע, דער בעל אור לשמים, האט זיך אזוי געפירט. ער פלעגט זאגן: איך ווייס גוט, אז אויבן אין הימל וועט מען מיך אפשר שמייסן וויייל איך האב געשאלטן אידישע נפשות. אבער מען מוז אזוי טון, עס איז נישטא קיין אנדערע עצה, און אונס רחמנא פטריה."

ער האט דערמיט ערקלערט די ווערטער פון משה רבינו (במדבר טז, טו): "לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם".

מען קען נישט נתקרב ווערן צום צדיק, האט ער געזאגט, נאר דורך איינע פון צוויי וועגן: אדער דער צדיק נעמט פון אים א פדיון, אדער ער זאגט אים כאטש א קללה. משה רבינו האט געזאגט, אז ביי זיי איז נישט געווען קיין איינע פון ביידע: "לא חמור אחד מהם נשאתי" איך האב פון זיי נישט גענומען קיין פדיון; "ולא הרעתי את אחד מהם" איך האב אויך נישט געזאגט אויף זיי קיין שלעכט ווארט. דערפאר קען איך זיי נישט טון קיין טובה.

האט דער תפארת שלמה אויסגעפירט: "איך זאג אבער, אז מען דארף בכלל נישט מורא האבן פון דעם וועג. דאס איז דאך דער וועג פון אברהם אבינו, און עס שטייט בפירוש אין פסוק!"

דער פסוק זאגט "**ואברכה מברכיך ומקללך אאר**". פארוואס שטייט נישט "**ומקללך אקללך**"?

נאר "אאר" איז א לשון פון אור, א ליכטיגקייט. דער אויבערשטער האט געזאגט אברהם אבינו, אז אפילו די אויף וועמען ער זאגט א קללה, וועט ער אויך זיי מאכן ליכטיג. זייער מזל וועט שיינען, און זיי וועלן ארויסגיין מאפילה לאורה.

"אזוי האלט איך", האט דער הייליגער ראדאמסקער געענדיגט זיין ווארט.

(נפלאות התפארת שלמה)

חכ'קיני בתורתיך

הגליון נערך ע"י מכון קונטרס
מו"ה אברהם ישעי' קליין
מו"ה יואל הכהן מאשקאוויטש
מו"ה משה אברהם לייפער
מו"ה שלמה הערשקאוויטש

להכניס דברי תורה בתוך הגליון ולהערות והארות:
טל': 845.210.6668 | פעקס: 845.314.8486
אימעיל: chelkeiny@gmail.com

צו באקומען דעם גליון יעדע וואך אין אימעיל, שיקט א אימעיל צו: chelkeiny@gmail.com